

Ivan Cetinić-Bile

Ivo Šojka

Ivan Cetinić-Bile spada među najistaknutije revolucionere u Dalmaciji. Pored nadimka Bile imao je i nadimak Dorol, dakle dva, kao i mnoge porodice u Blatu na Korčuli.

Revolucionarna ličnost Ivana Cetinića došla je do punog izražaja već u 1923. godini, kada su poslije udaraca režima za vrijeme zloglasne »obznane« mnogi članovi Partijskog rukovodstva u Blatu na otoku Korčuli, neki legalno a neki ilegalno, iselili u Australiju i Ameriku. Iako 20-godišnji omladinac bez mnogo iskustva, neustrašivo uzima na sebe inicijativu za rukovođenje organizacijom i njenim daljnjim političkim akcijama. Tada je već zapažen i od naroda i od režima kao neustrašiv i beskompromisan komunist.

Pokojni Ivan Cetinić rođen je 1903. godine u siromašnoj težačkoj porodici u Blatu. Već u 4-toj godini ostao je bez oca, s majkom i sestrama. Ma da je bio veoma bistar nije se mogao zbog siromaštva školovati pak je izučio obućarski zanat. U članstvo KPJ primljen je 1922. godine. Prilikom njegovog hapšenja 1925. godine žandarmerijski narednik iz Blata uputio je državnom tužioštvu u Dubrovnik podatke o Cetiniću među kojima je uz ostalo bilo navedeno i ovo: »ističe se javno kao komunist od djetinstva, a kada je odobrena slična stranka na izborima t. j. radnička i glasao je za komuniste. Zbog toga se vodi kao takav u ovoj evidenciji od 1923. godine«.

Godine 1925., održao je jednom svom drugu (Marku Sardeliću), koji je poslije ranjavanja od financijske straže umro, na grobu govor u kojem je naglasio, da je poginuo od razbojničke ruke i da će ga drugovi osvetiti. Odmah je bio uhapšen i poslije izdržanog zatvora od godine dana povratio se je u rodno Blato. Nije se bio ni odmorio, jer su se približavali izbori 1926. Odmah je pristupio neumornom radu na pripremama djelovanja partijske organizacije na

izborima. Komunisti Blata pošli su na izbore pod parolom »Sloga težaka i ribara«, na kojim su izborima dobili ogromnu većinu vijećnika i umjesto, da im se onda po zakonu predá općinska uprava, sluge režima na čelu s Kunjašićem, poništiti su izbore a općinska uprava je postavljena ukazom ondašnjeg sreskog načelstva.

Od tada pa sve do godine 1934. godine zbog aktivnog revolucionarnog rada ovaj neumorni radnički borac više je u zatvoru nego na slobodi. Same 1934. godine uhapšen je pod sumnjom da je organizirao komunističku ćeliju u Čari na otoku Korčuli. U Narodnom muzeju, odjelu Socijalističke revolucije, čuva se prijava Sreskog načelstva (spis KZP — 97/34) gdje se za njega i još trojicu uhapšenih kaže: »*prijavljuju se što su 2. aprila 1934. godine (na drugi dan uskrsa) -osnovali u Čari komunističku ćeliju (petorku), organizovali udruženje, koje bi imalo za svrhu propagandu komunizma i promjenu političkog i socijalnog poretka.* Na drugom mjestu iste prijave kaže se: »Napokon, uspjelo se prigodom jednog takovog destruktivnog djelovanja komunističkog komiteta u Blatu uhvatiti sa čvrstim dokazima istaknutog kolovođu te orgnizacije i gore optuženog Cetinić-Doral Ivana, Bile. Komunist već iz mladih godina, kako sam priznaje, pripadao je komunističkoj partiji već 1925. godine Bio je član komunističke ćelije u Blatu te se brzo uposlio kao agilan propagator i organizator komunističkih ćelija u Blatu i na Korčuli«.

Iz čitavog ovog službenog spisa, naročito iz zapisnika saslušanja uočljivo je, da je pok. Cetinić imao dosljedno komunističko držanje pred klasnim neprijateljem. Uz sva mučenja koja je doživio u istražnom zatvoru policija nije mogla da se uhvati ni za jedan detalj u njegovom iskazu što bi moglo omogućiti razbijanje ili provalu partijskih organiza-

Ivan Cetinić-Bile
za svojim radnim
cipelarskim stolom

cija na Korčuli. Ovo se vidi i iz slijedećih citata spomenute prijave sreskog načelstva:

»Optuženi Bile po već ustaljenoj komunističkoj taktici, priznaje samo toliko ukoliko je svijestan, da je otkriven. Tako pri otkrivanju drugova odaje lica za koja zna da su uhapšena te se spašavati ne mogu. Zato baš pri saslušanju Bile odava postojanje Komunističke ćelije u Blatu, znajući da se odavna svi ti članovi nalaze u inostranstvu te nemogu biti privedeni na odgovornost. Komuniste u Blatu krije držeći se strogo uputa o neodavanju drugova.«

Poslije izdržanog zatvora više od godinu dana ovaj neumorni radnički borac povezuje se s Pelješcom i Dubrovnikom i nastavlja radom na sređivanju i jačanju partijskih organizacija. Stalno je koordinirao rad s Ivanom Mordinom-Crnim, koji je tada radio na Pelješcu. Zbog ovakovog svog rada biva ponovo zatvaran i 78 dana u žandarmerijskoj stanici u Korčuli sistematski mučen. Ni tada nije priznao svoj ilegalni rad, pa je sproveden u dubrovački zatvor, gdje je ostao 8 mjeseci.

Po pričanju suvremenika Ivan Cetinić je bio odličan organizator, kako partijskih organizacija tako uopće svih drugih organizacija i manifestacija kroz koje je trebalo politički djelovati. Tako je osnovao nogometni klub »Zmaj« godine 1920., mada je postojalo srodno društvo u tom malom mjestu. On je osnivač i Voćarske zadruge u Blatu, koja se kasnije prozvala »Seljačka nabavna zadruga«.

Rodna kuća pok. Ivana Cetinića-Bile
u Blatu na Korčuli

Njegova posebna politička akcija na čelu partijske organizacije izvedena je 1940. godine prilikom izbora za općinsko vijeće. Na ovim izborima Cetinić i još nekoliko drugova komunista izabrano je u općinsko vijeće i nikakva nastojanja reakcije nisu mogla to spriječiti. Komunistička grupa vijećnika na čelu s Ivanom Cetinićem, suprostavljala se svim nepravilnostima koje su sluge režima provodili. Jednom prigodom komunisti su demonstrativno napustili općinsko vijeće i objasnili narodu da to rade zbog nepoštenog rada općinske uprave. Drugom prigodom sa sastanka općinskog vijeća komuniste je protjerala žandarmerija. Te 1940-te godine općinska uprava je bila u rukama Mačekovaca. Njima je smetao ugled, kojega je imao u narodu Ivan Cetinić, strašili su se njegovog autoriteta i političkog djelovanja, pa su donijeli odluku, da se internira u koncentracioni logor. Jednom prigodom poslije njegovog povratka iz Splita biva uhapšen na samom autobusu i sproveden u sresko načelstvo, a onda u logor Lepoglavu odakle se više nikad nije vratio. To je bilo krajem aprila godine 1940.

Vješti i neustrašivi ilegalac, uspio je da spasi ilegalni materijal, kojega je nosio iz Splita, neposredno pred kapšenje.

Poginuo je mučeničkom smrću u logoru Stara Gradiška. Preživjeli internirac dr. Zvonko Tkalec u članku »Dokumenti ustaškog terora u logoru Stara Gradiška«, god. 1945. opisuje mučeničku smrt interniraca. Spominje također i pokojnog Cetinića. Članak sadrži uz ostalo i ovo: »Od 36 određenih za strašnu smrt od gladi i žeđe, ostala su još devetorica. Odluka o načinu njihove smrti nije se mijenjala. Umirali su kroz mjesec i više dana, vikali i tražili vode kroz čitavo vrijeme, danju i noću. Četvorica su umrla u toku mjeseca jula, posljednja petorica nisu ni nakon pet tjedana. Netko je u zapovjedništvu logora postao nervozan. U noći 12. augusta 1942. godine, došli su ustaše i zaklale su petoricu . . . Među ovim posljednjim bio je Rudo Hrozniček i dva radnika iz Dalmacije, Cetinić Ivan i Mardešić, sva trojica još iz lepoglavskog logora . . .«

Tako je završio svoj život jedan od najvidenijih radničkih boraca našega kraja i Dalmacije. Ni mučenja gladu i žeđu od 5 tjedana, ni ustaški nož nisu ga pokolebali. Ostao je vjeran svojoj Partiji i svome narodu sve do smrti.

Talijanski fašisti na Korčuli, kada se nisu mogli osvetiti mrtvome ocu, ubili su njegovog starijeg sina godine 1943. zbog aktivnosti u NOP-u.